



Klíčová slova

- Lidská sexualita
- Plánované rodičovství
- Antikoncepce
- Sexuálně přenosné nemoci
- Sexuální úchylky
- Sexuální trestná činnost
- Sexuální výchova

Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu
www.planovanirodiny.cz

Vzdělávací institut ochrany dětí
www.jp.d.viod.eu.com

napsal:

MUDr. Radim Uzel, CSc.,

VIOD

U Pergamenky 1511/3, 170 00 Praha 7
 tel.: +420 266 710 375, +420 266 722 231, fax: +420 266 722 231
 © Vzdělávací institut ochrany dětí + MUDr. Radim Uzel

www.jp.d.viod.eu.com

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem,
 státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.



Variabilita sexuálního chování

Na prvním místě je nutno zmínit změněnou sexuální orientaci – homosexualitu. Etiologie homosexuality není ještě zcela objasněna, všechny dosavadní poznatky však svědčí o tom, že sexuální orientace je záležitostí vrozenou a ani homosexuálnímu zaměření se nelze "naučit" a nelze ho ani "vyléčit". Je prostě jednou z variací lidské sexuality.

Za sexuální úchylku, neboli deviaci považujeme pak takové chování, které porušuje sexuální normy. Vnější projevy sexuálních deviací zahrnují širokou škálu aktivit od neškodného a spíše jen společensky obtížného chování až po nejnebezpečnější trestné činy proti lidské důstojnosti, zdraví či životu obětí. Společensky nebezpečné sexuální deviace se mohou projevit jako sexuální delikt.

Sexuální trestná činnost

Jako sexuální delikt se tradičně chápe trestný čin, který nějak souvisí s pohlavním vzrušením pachatele nebo objektu. Nejčastější sexuálně motivovaný delikt – znásilnění – páchají většinou muži bez přítomnosti sexuální deviace. Sexuálně deviantně se mohou chovat v určitých situacích asi i lidé sexuálně normální a naopak – zdaleka ne každý deviantní jedinec se musí nutně projevovat deviantně.

Sexuální výchova

Na rozdíl od mnoha jiných výchovných disciplin bývá tato výchova často posuzována také z hlediska politického, náboženského, nebo obecně etického. Bylo by totiž naivní předpokládat, že třeba problémy předmanželské sexuality, onanie, homosexuality, ale i důrazná prevence sexuálního zneužívání dětí můžeme jednoznačně zahrnout pod pojem **rodinná výchova**. Naše školství zatím přistoupilo na model **rodinné výchovy** zahrnující v sobě **výchovu sexuální**.

Četné výzkumy v oblasti sexuální výchovy potvrdily, že poučená mládež začíná s pohlavními styky později než nepoučená. A nejen to. Sexuální výchova má zřetelně blahodárný vliv na snížení výskytu sexuálně přenosných nemocí a nechtěných těhotenství.



SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

vzdělávání dospělých





Lidská sexualita jako součást přirozenosti a kultury

Tělesná sexualita je nedílnou součástí rozmnožování – prokreace. Její nedílnou součástí se však stávají i duševní pochody ve sféře citové. Toto spojení zdánlivě protichůdných pojmů „těla“ a „duše“ je právě ve sféře lidské sexuality zdrojem konfliktů a nedorozumění. Pouze harmonické vyvážení tělesné sexuality a erotiky může přinášet člověku vrcholné tělesné, smyslové i citové prožitky a přispívat k pocitu zdraví. Spojení sexuality a rozmnožování pak přináší se sexuálním zdravím také zdraví reprodukční, tedy stav zaručující jeden z nejdůležitějších předpokladů rozvoje lidské společnosti – zdravé potomstvo.

Sexualita a rozmnožování

Člověk ve většině případů realizuje pohlavní styk aniž by tím sledoval chtěné těhotenství. Plánované rodičovství umožňuje jednotlivcům i párům svobodně a zodpovědně rozhodovat o počtu svých dětí a o intervalech mezi jejich zrozením. Zajišťuje lidem informace a prostředky k tomu, aby takto mohli své rozmnožování řídit a ovlivňovat.

- Moderní výzkumy podporují tendenci k uplatňování kvality populace před její kvantitou. Bylo by nepředložené usilovat o maximální počet obyvatelstva. Cílem populační politiky by mělo být heslo „každé dítě – chtěné dítě“, aby byl příchod dětí na svět plánován a s láskou očekáván.

Metody plánovaného rodičovství

- Hlavními metodami a prostředky plánovaného rodičovství jsou kromě sexuální abstinence pouze umělé potraty a antikoncepce. Tyto metody se ve všech zemích nacházejí v určitém rovnovážném stavu, nedostatek antikoncepce má za následek zvýšení počtu potratů a naopak. Vysoký počet umělých potratů svědčí o nižší civilizační a kulturní vyspělosti obyvatel.
- Tradiční antikoncepční metody, jako je např. přerušovaná soulož, nebo využívání méně plodných dnů prostřednictvím sledování bazální teploty a hlenu, jsou sice zdravotně naprosto neškodné, avšak jejich nedbalé používání zaviní u nás většinu nechtěných těhotenství.
- První místo mezi antikoncepčními prostředky, zejména pro mladé lidi, patří nesporně kondomu. Jako jediná antikoncepční metoda ochraňuje totiž se značnou spolehlivostí také před sexuálně přenosnými chorobami. V posledních letech díky účinné propagaci a prodejním automatům používání kondomu u nás přece jenom poněkud více zdomácnělo, i když za mnoha evropskými zeměmi ještě stále pokulháváme.
- Nesmírně užitečná je kombinace prezervativu s další antikoncepční metodou – hormonální antikoncepcí, která si za posledních čtyřicet let své existence vybojovala místo jedné z nejpoužívanějších a nejspolehlivějších metod. Zejména antikoncepční tableta absolvovala své vítězné tažení světem, takže ji dnes užívá téměř 100 miliónů žen.
- O výběru určité antikoncepční metody či nevhodnějším preparátu by měl vždy rozhodnout lékař po poradě s uživatelkou. Důležitý není jen vlastní gynekologický či tělesný nálezn, ale také třeba frekvence pohlavních styků a v neposlední řadě také vlastní postoj uživatelů.

Sexuálně přenosné choroby

V minulosti byly totiž často sexuálně přenosné nemoci zaměňovány s chorobami jinými, například ve středověku byla takto zaměňována, respektive za stejnou nemoc považována příjice a malomocenství. Dokonce i kapavka a příjice se od sebe začaly oddělovat až koncem 18. století. V té době už lidé velmi dobře tušili, že se nákaza přenáší pohlavním stykem.

Rozšíření seznamu sexuálně přenosných nemocí ještě neznamena, že bychom se klasických nákaz, jako je kapavka a příjice, už nemuseli obávat.

Snad největší pokrok a nejvíce nových objevů bylo v posledních letech učiněno v oblasti tak zvaných **chlamydiových nákaz**. Stále větší rozšíření u nás doznává postižení tak zvanými nespecifickými záněty mykoplazmové infekce a choroby způsobené mikroorganismem **Gardnerella vaginalis**. Samostatným druhem sexuálně přenosných nemocí jsou infekce způsobené různými viry. Jde o opar pohlavního ústrojí – **herpes genitalis**. Takzvaný **papilomový virus** je zase odpovědný za růst bradavičnatých výrůstků v oblasti zevních pohlavních orgánů.

Pochopitelně největší zájem v posledních letech vzbuzuje sexuálně přenosná nemoc získaného selhání imunity – Acquired immunodeficiency syndrome – **AIDS**. O nemocných bylo poprvé referováno v červnu 1981, záhy pak byl objeven původce – virus zvaný **HIV**, a během několika let onemocnění přerostlo v celosvětovou pandemii, která již stačila zahubit na celém světě více lidí než všechny morové epidemie středověku.